

Problems and proposed solutions faced by Syrian students in the educational process in Turkey¹

Suriyeli öğrencilerin Türkiye’de eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri

Fatma Hallaçlı²
İbrahim Gül³

Abstract

War and migration is a traumatic situation that affects human life. Many Syrians had to migrate to our country due to the negativities experienced in Syria. Children are among the most affected by migrations. In this study, the problems encountered by Syrian students in the education process are discussed. The case study method was used in this qualitative research. The study group of the research consists of school administrators, teachers and Syrian students from public schools in Altındağ district, Ankara. A triple comparison was made in order to reveal the problem of the study exactly. Semi-structured interview form was used in the research. Descriptive and content analysis methods were used to analyze the collected data. According to the findings obtained from the research, According to the findings obtained from the research, it was stated that Syrian students experienced absenteeism, communication, violence and adaptation problems, various complaints came from families, and the curriculum did not meet the needs of students. Most of these problems were mentioned repeatedly by teachers and students. Administrators and teachers have developed some suggestions for solving the problems.

Keywords: Immigration, Syrian students, Education problems.

[\(Extended English summary is at the end of this document\)](#)

Özet

Savaş ve göç, insan hayatını etkileyen travmatik bir durumdur. Suriye’de yaşanan olumsuzluklar nedeniyle ülkemize birçok Suriyeli göç etmek zorunda kalmıştır. Göçten en çok etkilenenler arasında çocuklar yer almaktadır. Bu çalışmada Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlar ele alınmıştır. Nitel bir çalışma olan bu araştırmada durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili Altındağ ilçesinde kamu okullarında çalışan okul yöneticileri, öğretmenler ve Suriyeli öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın sorununu doğru bir şekilde ortaya koymak için üçlü bir karşılaştırma yapılmıştır. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde betimsel ve içerik analizi yöntemlerinden yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, Suriyeli öğrencilerin devamsızlık, iletişim, şiddet ve uyum sorunları yaşandığı, ailelerden çeşitli şikayetler geldiği, müfredat programının öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermediği dile getirilmiştir. Bu sorunların çoğunluğu öğretmen ve öğrenciler tarafından tekrarlanarak dile getirilmiştir. Yönetici ve öğretmenler sorunların çözümüne yönelik bazı öneriler geliştirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Suriyeli öğrenciler, Eğitim sorunları.

¹This study was presented at the 27th International Educational Sciences Congress in 2018.

²M.A., fatma_hallacli@hotmail.com Orcid ID: 0000-0001-9609-0247

³Assoc. Prof. Dr., Ondokuz Mayıs University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, igul@omu.edu.tr Orcid ID: 0000-0002-0501-8221

1. Giriş

Türkiye’ye göç eden Suriyelilerin göç yeri olarak Türkiye’yi tercih etmelerinin bazı sebepleri bulunmaktadır. Suriyeli mülteciler Türkiye’yi güvenlik standartları, siyasi, iktisadi ve dini bakımdan en iyi yer olarak görmekteyiz. Bu sebeplere Türkiye’nin Avrupa’ya yakın olması ve Türkiye’ye ulaşmanın kolay olması hususları da eklenebilir (Neccar, 2016). Yoğun göç almaya başlamasındaki sebebi, sınır komşularımızda yaşanan siyasi, ekonomik ve dini inançlardan kaynaklı paylaşım kavgalarından dolayı kendini güvende hissetmeyen sivil halkın kaçıışı olarak özetlemek mümkündür. Şüphesiz savaş nedeniyle vatanından kaçmak, göçün en kötü biçimidir.

Savaş, insanları göçe zorlayan en önemli nedenler arasında yer almaktadır. Savaşta insanlar ölmekte veya yaralanmakta, evler yıkılmakta, doğa kirletilmektedir. Bu durum o bölgede yaşayan insanları göçe zorlamaktadır. Göç, ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yere gitme işi (TDK, 2021) olarak tarif edilmektedir. Göçün uluslararası sınırların aşılmasıyla gerçekleştirilmesi ve sınırları ihlal edilen devletin iç hukuku gereği belirttiği şartları taşımamış olması ise düzensiz göç, yasa dışı göç veya kayıt dışı göç olarak adlandırılmaktadır (Adıgüzel, 2016, s.110).

Göçün ülkemize getirdiği en önemli sorunların başında mülteci öğrencilerin eğitimi sorunları yer almaktadır. Özellikle savaştan kaçan ve ülkemize sığınan çoğunluğunu Suriye’lilerin oluşturduğu eğitim çağındaki çocuklar, okullarda ciddi sorunlara neden olmaktadır. Başka iletişim olmak üzere kültürel, sosyal ve psikolojik farklılıkların da eklenmesiyle eğitimciler ve Türk öğrencilerin mülteciler ile yaşadığı sorunlar eğitim sisteminin zaten var olan sorunlarını artırmakta ve eğitimde kaliteyi olumsuz etkilemektedir (Aktaş, 2011; Aslan ve Aybek, 2018; Kanatlı Öztürk, 2018). Suriye’li çocukların eğitimde oluşturduğu sorunların ortaya konması ve bunların çözümüne yönelik ilgililere önerilerde bulunulması bu olumsuzlukların bir dereceye kadar giderilmesine katkı sağlayacaktır.

2. Kuramsal Çerçeve

Savaş, devletlerin diplomatik ilişkilerini keserek giriştikleri silahlı mücadele (TDK, 2021) olarak tanımlanmaktadır. Başka bir anlatımla, var olan düzeni bozmak, istenmeyen durumu ortadan kaldırmak amacıyla yapılan yıkıcı eylemlerdir. Geçmişten günümüze kadar farklı amaçlar için savaşlar yapılmıştır. İlk yapıldığında ve daha çok doğaya karşı ve çoğunlukla hayatta kalmak için yapılan savaşlar artık günümüzde çıkar çatışmasına dönüşmüştür. Yani savaşlar artık ekonomik, sosyal, dini veya başkalarını yıpratmak gibi farklı nedenlerle yapılmaktadır.

Savaşın en kötü sonuçlarından birisi etkilediği bölgedeki insanları göçe zorlamasıdır. Göç, çeşitli nedenlerle (savaş, ekonomik yoksunluk, doğal felaket gibi) bireylerin veya bir topluluğun başka bir şehire, ülkeye geçici veya kalıcı olarak yaşama amacıyla gitmesidir (Aksoy, 2012; Şahin, 2001). Savaş veya farklı sebeplerle başka ülkeye giden insanların çoğunluğu güvenli ülkeleri tercih etmektedirler (Şimşek, 2019). Bu ülkelerin gelişmiş olması ve sosyal devlet anlayışının etkili olarak uygulanmasının bu tercihte etkili olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte Türkiye’ye göç eden Suriye’li vatandaşların sayısı da az değildir. Suriye’den ülkemize göç eden vatandaşların ilk girişleri; 2011 tarihinde 252 Suriye vatandaşı sınır kapısından geçmesiyle başlamıştır (AFAD, 2014). Türkiye bu konuda üzerine düşeni yapmaya çalışmış, sığınmacıların eğitim ihtiyacını karşılayacak tedbirler alınmıştır. Başta Birleşmiş Milletler olmak üzere bir çok uluslararası kuruluşun takdirini toplamıştır (Seydi, 2014). Suriyelilerin Türkiye’yi yerleşmek için tercih etmelerinin nedenleri; Türkiye’nin güvenli olduğunun düşünülmesi, Türkiye’nin Suriye’ye yakın olması, Türkiye’de şartların iyi olması ve dinsel sebepler olarak sıralanmaktadır. Türkiye’de yakalanan düzensiz göçmen sayısı her geçen yıl artış göstermektedir. Söz konusu göçmenler Avrupa ülkelerine ulaşmanın güçlüğü, Türkiye’deki ekonomik ve sosyal şartların kendi ülkelerinden iyi olması nedeniyle seçtiklerini belirtmişlerdir (Alakuş ve Uzan, 2020).

Suriye’de yaşanan iç savaştan dolayı dünya üzerinde göçten en çok etkilenen ülke Türkiye olmuştur. Göç İdaresi (2017) verilerine göre, Türkiye’de kayıtlı 3.5 milyon Suriyeli

bulunmaktadır. Ülkemize gelen Suriyelilerin ilk etapta memleketlerine tekrar döneceği düşünülerek geçici misafir olarak değerlendirilmişlerdir (Emin, 2016). Suriye’de iç savaşın başladığı ilk yıllarda; Suriyelilerin ülkelerine döneceği düşünüldüğünden kısa vadeli eğitim politikaları izlenmiş, sadece kamplardaki çocukların eğitimlerine yönelik çalışmalar hazırlanmıştır. Milli Eğitim Bakanı, Suriye’li çocuklar için kampların olduğu yerlerde uygun sınıflar hazırlandığını ve bu çocukların eğitilmeleri için daha çok o bölgede yetişmiş Arapça bilen öğretmenlerin görevlendirildiğini dile getirmiştir (Seydi, 2014). Ancak, devam eden süreçte Suriyeliler ülkelerine dönemedikleri gibi; göç devam etmiş ve ülkemizdeki Suriyeli mültecilerin sayısı gittikçe artmış ve halen artmaktadır. Mültecilere yönelik ilk kapsamlı yasal düzenleme, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’ nun hazırlanması olmuştur. Bu Koruma Kanununun içeriğinde, mülteci çocukların eğitiminde ne tür bir yol izleneceği, çocuklara nelerin öğretileceğine yönelik müfredat, bu çocukları okutacak öğretmenlerde aranan nitelikler ve bu amacın gerçekleşmesi için gerekli öğretmen ihtiyacının nasıl karşılanacağı gibi hususları yer almaktadır (Özer, Komşuoğlu, Ateşok, 2016; Emin, 2016).

ERG’nin (2017), Bakanlığın verilerine dayandırdığı raporunda, ülkemizdeki okul çağında 833 bin Suriyeli bulunduğu ve bu çocukların 496.000’ inin okullarda kayıtlı olduğunu açıklamıştır. Bu veriler ışığında 300.000’ den fazla çocuğun eğitim öğretim hakkından faydalanamadığı tahmin edilmektedir. Daha önce söz edildiği gibi, geçici koruma statüsüyle bir bakıma Suriyeli vatandaşlar, beslenme, barınma, sağlık, eğitim, istihdam gibi birtakım haklara sahip olmaktadır (Uzun, 2015: 114). Elbette bu haklardan yararlanabilmeleri için Türkiye’de yaşayan sığınmacıların resmi olarak kayıtlı olmaları gerekmektedir.

Türkiye’de bulunan okul çağındaki Suriye’li çocuklar Arapça veren Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM) kendi ülkelerinin müfredatına uygun eğitim alabilecekleri gibi, Türkiye’deki devlet okullarında eğitim alabilmektedirler (MEB, 2014). Başka bir alternatif ise, bu amaçla açılmış özel okullara devam etmektir. Ancak ekonomik sıkıntılar bu okullara devam eden öğrenci sayısını sınırlamaktadır (Emin, 2016: 20), Suriyeli çocukların eğitime ilişkin sorunları şöyle gruplamak mümkündür: Eğitime erişim ve katılım sorunu, öğretmen sorunu, dil sorunu, koordinasyon eksikliği, müfredat ve öğretim materyalleri, fiziksel altyapı sorunları, yoksulluk ve çocuk işçiliği sorunu toplumsal kabul ve uyum sorunudur (Emin, 2016; Gencer, 2017). Eğitim hakkı uluslararası sözleşmelerle yükümlülük altına alınmıştır. Bu bağlamda, Tüzün (2017), Türkiye’de mülteci çocukların eğitim hakkını düzenleyen yaklaşım ve politikaları: yasal statü ve okula kayıt, derslik ve seviye tespiti işlemleri, okulların ve sınıfların fiziksel kapasitesi, okula güvenli ve ücretsiz erişim, yoksulluk, çocuk yaşta evlendirme ile çocuk işçiliği başta olma üzere bağlantılı hak ihlalleri olarak sıralamaktadır.

Entegrasyon çift yönlü bir süreci ifade etmektedir. Son zamanlarda uyum sürecinde göçmenlerin aktif rol almalarının teşvik edildiği bir yapı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bunun için dil kurslarının yaygınlaştırılması, kültürel oryantasyon programı hazırlanması, rehberlik hizmetleri sunulması kısaca göçmenlerin kendi öz kültüründen sapmadan topluma uyum sağlayabilmeleri öngörülmektedir (Yıldırım, İslamoğlu ve İyem, 2017). Suriyeli çocukların ilk olarak okullaşmaları amaçlanmıştır. Suriyelelerin geçici barınma merkezi dışındaki şehirlere yerleşmeleriyle birlikte, zorunlu eğitim çağındaki çocukların eğitimde mahrum kalmamaları için yerel yönetimler ve hayırsever insanlar Arapça eğitim veren merkezler kurmaya başlamışlardır (Erdönmez ve Gökmen, 2016).

Göçmen çocuklarla ilgili önemli hususlardan ve en öncelikli olanı, Suriyeli çocukların tamamına okula erişim imkanı sağlanamamasıdır (Tunga, Engin ve Çağiltay, 2020). Türkiye’de Suriye’li çocukların %41’inin halen eğitim sürecine dahil olmadığı belirtilmektedir (Coşkun vd, 2017). Bu durum önceki paragraflarda ifade edildiği gibi, bu çocukların eğitim hakkının ihlali anlamına gelmektedir. Türkiye’de eğitim dilinin Türkçe olmasının Suriye’li çocukların önünde en büyük engel olduğu bazı araştırmalarda dile getirilmiştir (Aykut, 2019; Aykırı, 2017; Doğan ve Ateş, 2018).

Suriyeli öğrencilerin Türk Eğitim Sistemi içinde nitelikli bir eğitim alabilmeleri önemli bir husustur. İşte bu konuda en önemli engellerin başında dil gelmektedir. Dil aynı zamanda kültürün aktarılmasında önemli bir işleve sahiptir. Suriyeli çocukların eğitiminde, dil ve okula uyum problemlerinin en fazla gözlemlenen problemler olduğu belirtilmektedir (Kardeş ve Akman, 2018). Mülteci çocukların akranlarıyla aynı ortamda eğitim alabilmeleri için dil eğitiminin gerekli olduğu (Aydın ve Kaya, 2017) dile getirilirken, bu çocukların dil sorunlarından ötürü düşük başarı gösterdikleri de dile getirilmiştir (Ceyhan ve Kocabaş, 2011). Başka bir araştırmada Suriyeli öğrencilerin dil farklılığı yüzünden iletişim güçlüğü çektikleri ve bunu bir sonucu olarak davranış ve disiplin sorunlarının ortaya çıktığı dile getirilmiştir (Güven ve İşleyen, 2018).

Suriye’li çocukların uyum sorularından diğer ikisini kültürel ve yaşam biçimlerindeki farklılıklar oluşturmaktadır. Davranışlarında ki farklılıklar, temizlik alışkanlığı, müfredatın bu çocukların ihtiyaçlarını karşılamaması (Erdem, 2017; Kardeş ve Akman, 2018), toplumumuzda Suriyelilere karşı oluşan tepkiler, kendi öğrenci velilerimizin çocuklarını Suriyeli çocuklardan uzak tutmaları gibi nedenler uyum ve entegrasyon sürecini zayıflatmaktadır. Bu bakımdan Suriyeli çocuklara verilecek eğitim önemli bir gereksinim olmakla birlikte, bu çalışmaların sosyal destek programları ile birlikte yürütülmemesi halinde etkili olmayacağı dile getirilmektedir. Uyum çalışmalarının psikolojik yollarla desteklenmesi bu çocukların psikososyal iyi oluşlarına önemli katkı sağlayacaktır (Kılıç ve Özkor, 2019).

Eğitim sürecini aksatan önemli hususlardan bir diğeri hiç şüphesiz uygulanan müfredat ve bu süreçte kullanılan materyallerdir. Suriyeli öğrencilerin eğitimde öğretim materyallerinin olmaması, sınıf ortamında öğretmenin işini zorlaştırmıştır (Tanrikulu, 2017; Karaağaç ve Güvenç, 2019). Suriyeli çocuklarla sınıfta bir düzeni sağlamak zorlanan öğretmenler, önceki yıllarda sağladığı sınıf başarısının önünde bu çocukları engel olarak görmeye başlamışlardır. Suriyeli çocuklara ayrı sınıflar oluşturulması öğretmenlerin ısrarlı talepleri arasında yer almaktadır (Ergen ve Şahin, 2019).

Müfredatla ilgili sıkıntılardan diğeri de Suriyeli çocuklara verilecek vatandaşlık eğitiminin nasıl olacağı hususudur. Bu öğrencilere kendi ülkelerinde, Hatay’ın bir Suriye kenti olduğu ve Türklerin işgalci olduğu yönünde eğitim verilmiş olabilir. Bunlar sosyal entegrasyonda dikkate alınması gereken hususlar arasında yer almaktadır (Kızıl ve Dönmez, 2017). Bu hususta okul yöneticilerine önemli görevler düşmektedir. Okul yöneticilerinin, okullarında ne yapacaklarıyla ilgili kontrol hakları ve sorumlulukları bulunmasına rağmen öğrencilerin yeteneklerinin keşfedilmesine ve geliştirilmesine zemin hazırlayacak liderlik özelliklerine sahip olmaları gerekmektedir (Akbaşlı ve Diş, 2019). Okul yöneticileri, Suriyeli öğrencilere yönelik sorunları şöyle sıralamaktadırlar (Levent ve Çayak, 2017): İletişim engelleri, kayıtlarda eksiklikler, uyum sorunları, tanıtma belgesinin denkliği sorunu. Bu konuda yapılmış diğer çalışmalarda, okul yöneticilerinin görüşlerini destekler niteliktedir (Yüksel, Bulut ve Mor, 2014; Türk, 2016; Erdoğan, 2014). Çocuk Çalışmaları Birimi ve Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi’nin (ÇOÇA) araştırmalarına göre, okul hayatına devam edemeyen çocukların daha fazla istismara uğrayacağı, çocuklarda psikolojik rahatsızlıkların görüleceği ve yaşlılarıyla aynı gelişim düzeyine erişemeyecekleri bildirilmektedir (ÇOÇA, 2015). Türkiye’de yaşayan Suriye’li çocukların eğitimine yönelik olarak özellikle kız çocukların okula kaydedilmesi, çocuklarını okula göndermeyi güçleştiren faktörlerin incelenmesi, eğitimde çeşitliliğin sağlanması ve müfredatın çeşitlendirilmesi olası çözümler arasında yer almaktadır (Tanrikulu, 2017).

Bu çalışmada, Türkiye’ de devlet okullarında eğitim görmekte olan Suriyeli öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar, bu sorunların öğretmenlere ve diğer öğrencilere olan yansımaları; öğretmen, öğrenci ve idareci görüşleri doğrultusunda ve ilgili yurt içi literatür taranarak sorunların ne olduğu ve bunların çözümü ile ilgili öneriler sunulmaya çalışılmıştır. Bu araştırmanın amacı, Suriyeli çocukların Türk Eğitim Sisteminde karşılaştıkları sorunları ortaya koymak ve çözüm önerileri geliştirmektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul yöneticilerinin görüşlerine göre Suriyeli ilköğrencilerinin eğitim öğretim sürecinde yaşadıkları sorunlar nelerdir?

2. Öğretmen görüşlerine göre, Suriyeli öğrencilerle sınıf ortamında yaşadıkları güçlükler nelerdir?
3. Suriyeli öğrencilerinin görüşlerine göre, kendileri eğitim öğretim sürecinde ne tür sorunlar yaşamaktadırlar?
4. Suriyeli öğrencilerin karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik neler yapılabilir?

3. Yöntem

Aratırmanın Modeli

Bu araştırma nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma, insan hayatında kendi sınırlarını ortaya çıkarma ve içinde yaşadığı ve biçimlendirdiği toplumsal sistemin derinliklerini araştırma üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından birisidir (Özdemir, 2010: 326). Bu tür araştırmalarda konu hakkında derin bir kavrayışa ulaşma çabası vardır. Bir araştırmacının bir veya daha fazla durumu derinlemesine incelediği ve buna bağlı temaları ortaya koyduğu nitel araştırma yaklaşımı durum çalışması olarak değerlendirilmektedir (Creswell, Hanson, Clark Plano & Morales, 2007). Bu araştırmada, Türkiye’de öğrenim görmekte olan Suriye’li öğrenciler ve bunların karşılaştıkları sorunların derinlemesine incelenmesi amaçlanmıştır. Yani söz konusu durum yönetici, öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı olarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu çalışmaya böyle bir yaklaşım uygun düşmektedir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2017 – 2018 eğitim öğretim yılının birinci yarısında Ankara ili Altındağ ilçesi Nihat Başakar İlkokulu, 24 Kasım İlkokulu, Ali Ersoy İlkokulu ve Nazım Akçan İlkokulu’nda okuyan Suriyeli Öğrenciler, bu okullarda görev yapan sınıf öğretmenleri ve okul yöneticileri oluşturmaktadır. Bu okullarda öğrenim gören 18 öğrenci, 46 sınıf öğretmeni ve 5 okul yöneticisi ile görüşme yapılmıştır. Suriyeli mülteci çocuklarla ilgili olarak yapılan bu araştırmada, bu çocukların devam ettiği okullardan amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örneklem yöntemiyle öğrenci, öğretmen ve yöneticiler seçilmiştir. Maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi farklı görüşlere sahip kişilerin katıldığı ve zengin durumların incelenmesine olanak sağlar (Şimşek ve Yıldırım, 2006).

Verilerin Toplama Aracı

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen bu form oluşturulmadan önce eğitim yönetimi alanında uzman üç kişinin görüşü alınmıştır. Formda araştırmaya katılan kişilere ilişkin kişisel bilgilere ve Suriyeli çocukların entegrasyon sürecinde karşılaştığı sorunlara ilişkin sorulara yer verilmiştir. Formlar araştırmanın çalışma grubu dışında denenmiş ve gerekli düzeltmeler yapılarak forma son şekli verilmiştir. Katılımcılara sorulan soruların yönlendirici, evet-hayır gibi yüzeysel cevaplar içeren sorular olmasından kaçınılmış ve derinlemesine bilgi almaya yönelik olmasına özen gösterilmiştir (Merriam & Tisdell, 2015).

Araştırmaya katılan kişilere aşağıdaki sorular sorulmuştur: 1) Okul yöneticilerinin görüşlerine göre Suriyeli ilkokul öğrencilerinin eğitim öğretim sürecinde yaşadıkları sorunlar nelerdir? 2) Öğretmen görüşlerine göre, Suriyeli öğrencilerle sınıf ortamında yaşadıkları güçlükler nelerdir? 3) Suriyeli öğrencilerinin görüşlerine göre, kendileri eğitim öğretim sürecinde ne tür sorunlar yaşamaktadırlar? 4) Suriyeli öğrencilerin karşılaştıkları sorunların çözümüne yönelik neler yapılabilir?

Öğretmen, yönetici ve öğrencilerle nasıl bir görüşme yapılacağına ilişkin planlama yapıldıktan sonra görüşmeciler belirlenerek her bir görüşmeci ile yaklaşık 30 dakika görüşme yapılmıştır. Çalışmaya katılmak isteyen öğretmen ve yöneticilerde gönüllülük esasına uyulmuştur. Öğrencilerin 5 tanesi Türkçe bilmediğini, 1 öğrenci bildiğini, 12 öğrenci az da olsa Türkçe bildiklerini ifade etmişlerdir. Böylece öğrencilerin görüşlerinin alınmasında tercüman kullanılmıştır. Öğrencilerin çoğunluğu Türkçe’yi okulda öğrendiğini, bazıları Türk komşuları aracılığıyla öğrendiğini ifade etmiştir. 3 öğrenci ise Türkçe öğrenmek istemediklerini ancak öğrenmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Araştırma aracının geçerliği için uzman görüşü

alınmış, güvenilirliği için öğretmen, yönetici ve öğrenci görüşleri arasındaki tutarlılığa bakılmış ve elde edilen verilerin sonuçları görüşme yapılan kişilerle paylaşılmıştır (Creswell, 2013).

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Görüşme sonunda elde edilen formlara birer kod verilerek bunlar gruplandırılmıştır. Öğrenci, öğretmen ve yöneticilere ilişkin görüşme formları kendi içinde Ö1, Ö2, Ö3; SÖ1, SÖ2, SÖ3; Y1, Y2, Y3 olarak kodlanmıştır. Bu görüşme formlarında benzer terim ve kavramlar bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilerden araştırmanın amacına uygun olarak temalar oluşturulmuştur. Böylece araştırmada betimsel ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Ayrıca içerik analizinde fikir, konu ve kavramları belirtmek üzere doğrudan alıntılara da yer verilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Belirlenen temaların ve kodlamalarının güvenilirliği başka bir araştırmacı tarafından da kontrol edilerek onaylanmıştır.

Katılımcı görüşlerinden sık alıntılar yapılarak bulguların doğruluğu desteklenmiştir. Guba ve Lincoln, (1982), nitel araştırmalarda geçerlik güvenilirlikten ziyade inandırıcılık olması gerektiğine dikkat çekerler (Merriam, 2013). İnandırıcılığın üç önemli faktörü, uzun süreli etkileşim, katılımcı teyidi ve uzman incelemesidir (Holloway ve Wheeler, 1996). Uzun süreli etkileşimi sağlamak için araştırmaya yeterli zaman ayrılmış ve karşılıklı güvene dayalı ilişki kurulmuştur. Katılımcı teyidi alınarak bulguların kişilerin düşüncelerini doğru yansıtmayı yansıtmadığı kontrol edilmiştir. Nitel çalışma alanında uzman bir kişinin görüşü alınarak verilerin toplanmasından analiz ve sonuçların yazımına kadar olan süreçle ilgili geribildirim alınmıştır.

4. Bulgular

Suriyeli öğrencilerin entegrasyon sürecinde karşılaştığı sorunların ele alındığı bu araştırmada elde edilen bulgular, okul yöneticisi, öğretmen ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak araştırmada oluşan tema ve alt temalara göre verilmiştir. Öğrenci, öğretmen ve yönetici görüşleri tablolarda özetlendikten sonra her tablonun altında yorumlar yapılmıştır. Bulguların güçlendirmek için bazı görüşmecilerin görüşleri olduğu gibi verilmiştir.

1) Okul Yöneticilerinin Görüşlerine Göre Suriyeli İlkokul Öğrencilerinin Eğitim Öğretim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar Nelerdir?

Okul yöneticilerinin Suriye’li ilköğrencileriyle eğitim-öğretim sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Okul Yöneticilerinin Suriye’li Öğrencilerle Karşılaştıkları Sorunlar

Okul Yöneticilerinin Suriye’li Öğrencilerle Karşılaştıkları Sorunlar		Katılımcı
Öğrencilerle Yaşanan Sorunlar	1. Öğrenci devamsızlığı	Y1
	2. İletişim kuramama (Dil)	Y2, Y3
	3. Araç, gereç, temizlik alışkanlıkları	Y3, Y1
	4. Beslenme yetersizlikleri	Y1
	5. Şiddet içerikli davranışlar	Y3, Y1
	6. Uyum	Y2, Y4, Y1
	7. Psikolojik durum	Y2, Y3
Velilerle Yaşanan Sorunlar	8. Türk velilerden gelen şikayetler	Y3, Y2, Y5
	9. Suriyeli velilerle iletişim	Y3, Y5
Öğretmenlerle Yaşanan Sorunlar	1. Öğretmenlerin iş yükünün artması	Y1
	2. Suriyeli öğrencilerin sınıfın akademik düzeyini düşürmesi	Y1
	3. Dil Problemi	Y1
	4. Müfredatın yetişmemesi	Y1

Tablo 1 incelendiğinde, okul yöneticilerinin görüşlerine göre, Suriyeli öğrencilerle karşılaşılan sorunlar üç başlık altında toplanmaktadır: Öğrencilerle yaşanan, velilerle yaşanan ve öğretmenlerle yaşanan sorunlar. En başta devamsızlık sorunu gelmektedir. Öğrencilerle iletişim kuramama, temizlik sorunları, yetersiz beslenme, şiddet içeren davranışlarla karşılaşma, uyum sorunları ve öğrencilerle yaşanan psikolojik olumsuzluklar bunları izlemektedir. Ayrıca hem Türk hem de Suriye’li velilerle de bir takım sorunların yaşandığı belirtilmektedirler. Türk ailelerden Suriye’li çocuklarla ilgili türlü şikayetler gelirken, yöneticiler bu sorunları çözmek için Suriye’li velilerle iletişim sorunları yaşadıklarını dile getirmektedirler. Okul yöneticileri eğitim-öğretim sürecinde öğretmenlerle de farklı sıkıntılar yaşamaktadırlar. Bunlar öğretmenlerin iş yükünün artması, Suriye’li öğrencilerin akademik başarıya olumsuz etkisi, öğrencilerle iletişim sorunları yaşama ve müfredatın yetiştirilmesinde güçlükler olarak sıralanmaktadır. Bu konuyla ilgili bazı yöneticilerin görüşleri şu şekildedir:

Y1, “Suriyeli öğrencilerin okula düzenli devam etmede, iletişim kurmada, temizlik alışkanlıklarında, kılık kıyafetlerinde, araç gereç ve tuvalet kullanımında ve beslenme yetersizliklerinden dolayı sıkıntılar yaşanmaktadır. Ayrıca birbirleri ile sürekli kavgaya halinde yıkıcı hareket etmeleri, diğer öğrencilerle iletişim kuramadıkları için kendilerini yalnız hissetmeleri ve sınıf ve okula uyum sağlayamamaları da yaşanan sıkıntılardandır. Türk öğrencilerin velileri rabatsız oluyorlar. Çocukları ile aynı sınıfta aynı okulda olmalarının, kendi çocuklarında davranış ve öğrenme düzeylerini olumsuz etkileyeceklerini, okul profilini bozacaklarını düşünmektedirler.” demiştir.

Y4, “Uyum problemi dışıdır bir sorun yok” ve Y5, “Kavgacı bir yapısı var. Birbirlerine yaklaşımları arkadaşça da olsa vurara iletişim kuruyorlar. İlgisiz muhtaçlar” demiştir.

Y1, “Velilerle temizlik, okul kültürüne uyum ve işleyiş konularında rehber aracılığıyla toplantılar yapıldığını, Suriyeli velilerden oluşan Whatsapp grubu kurulduğunu ve bu şekilde onlara özel duyurular yapıldığını” belirtmiştir.

Y3, “Tüm öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilere insan ve misafir gözüyle baktıklarını, “her çocuk masumdur” yaklaşımı ile bu öğrencilerle ilgilendiklerini belirtmiştir. Öğrencilerinin yokluk ve mağduriyet yaşadığını ancak budurumun yalnızca Suriyeli öğrenciler için geçerli olmadığını dile getirmiştir. Y3, ayrıca Suriyeli öğrencilerle ilgili yaşadıkları sıkıntıları maddeler halinde sıralamıştır: “Davranış Bozukluğu, Temizlik Alışkanlığı, Velilerle İletişim, Dil Sorunu, Velilerin Suriyeli Öğrencileri Kabullenmemeleri ve Şiddet Eğilimi”.

Y2, Suriyeli Öğrencilerle İlgili Yaşadıkları Sıkıntıları maddeler halinde sıralamıştır: “Uyum Problemi, Dil problemi, Psikolojik durum”.

2) Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadıkları güçlükler nelerdir?

Öğretmenlerin Suriye’li öğrencilerle sınıf ortamında yaşadıkları sorunlara (güçlükler) ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle Yaşadıkları Sorunlar

Öğretmenlerin Suriyeli Öğrencilerle İlgili Yaşadıkları Sorunlar		Katılımcı
Öğrencilerle Yaşanan	1. İletişim Sorunu	Ö1, Ö2
	2. Uyum Sorunu	Ö3, Ö4, Ö1, Ö5, Ö6
	3. Dil Sorunu	Ö3, Ö7, Ö4, Ö8
	4. Şiddet Sorunu	Ö7, Ö4, Ö9, Ö10, Ö1, Ö6
	5. Okul Kültürlerinin Olmaması Sorunu	Ö4
	6. Akran Zorbalığı Sorunu	Ö10, Ö11
	7. Disiplin Sorunu	Ö6
Velilerle Yaşanan	1. Türk Velilerden Gelen Şikayetler	Ö8
	2. Suriyeli Velilerle İletişim	Ö15

Tablo 2’de öğretmenlerin görüşlerine göre, Suriye’li öğrencilerle yaşanan sorunlar iki başlık altında toplanmaktadır. Öğretmenlerin öğrencilerle yaşadıkları sorunlar: iletişim kuramama, farklı dilleri konuşma, öğrencilerin şiddet uygulaması, sınıfa uyum sağlayamama, devamsızlık olarak sıralanmaktadır. Öğretmenlerin velilerle yaşadıkları sorunlar da yine Türk ailelerden gelen

şikayetler ve Suriye’li velilerle iletişim kurmada güçlük olarak belirtilmektedir. Bu konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö1, 4.sınıf okuttuğunu ve sınıfında 4 tane Suriyeli öğrenci olduğunu; bu öğrencilerle uyum sorunu yaşadığını, iletişim kurmada zorluk çektiğini; öğrencilerle birbirlerini anlamada zorluk çektiklerini ve öğrencileriyle alakalı davranış problemleri yaşadığını belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerinin sürekli birbirleriyle kavgada olduğunu, vurma – kırma gibi davranışlar sergilediklerini ve sürekli şiddet içeren oyunlar oynadıklarını belirtmiştir.

Ö2, 3.sınıf okuttuğunu sınıfında 1 tane Suriyeli öğrencisi olduğunu; nadiren iletişim problemi yaşasa da, teknolojik araçlar ve beden dili aracılığıyla bu problemi de bertaraf edebildiğini belirtmiştir.

Ö3, 2.sınıf okuttuğunu, sınıfında 3 tane Suriyeli öğrenci olduğunu ve bu öğrencilerin okuma-yazma öğrendiklerini ancak okuduklarını anlamada ve anlatmada zorluk yaşadıklarını, bu öğrencilerin sınıf kurallarına uymakta zorluklar yaşadığını belirtmiştir.

Ö4, 2.sınıf okuttuğunu sınıfında 6 tane Suriyeli öğrencisi olduğunu; öğrencilerin okul kültürüne sahip olmadıklarını ve okulda yapılması gerekenler hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtti ve kendileriyle dil bilmedikleri için anlaşmanın zor olduğunu ekledi. Suriyeli öğrenciler arasında şiddetin çok fazla olduğunu, birbirlerine zarar verdiklerini, sınıftaki diğer arkadaşlarıyla anlaşmakta zorluk çektiklerini ve kendisinin kuralları sürekli hatırlatmak zorunda kaldığını, anlaşabilmek için tercüman gerektiğini belirtmiştir.

Ö5, 2.sınıf okuttuğunu ve sınıfında 6 tane Suriyeli öğrenci olduğunu; öğrencilerinin sabırsız olduklarını, sıra beklemek gibi toplumsal kurallara uymada güçlük çektiklerini belirtmiştir.

Ö6, 1.sınıf okuttuğunu ve sınıfında 4 tane Suriyeli öğrenci olduğunu; öğrencilerinin aşırı hareketli, kural tanımayan, disiplinsiz, arkadaşlarını dövme gibi davranışlar sergilediğini belirtmiştir.

Ö7, 1.sınıf okuttuğunu sınıfında 3 tane Suriyeli öğrencisi olduğunu; bu öğrencilerin Türkçeyi hiç bilmediklerini, bu yüzden anlaşamadıklarını dile getirdi. Öğrencilerin kendilerine verilen araç gereci sürekli yıpratıp, kaybedip kötü kullandıklarını ve yenisini öğretmenlerden beklemediklerini ekledi.

Ö8, 2.sınıf okuttuğunu sınıfında 5 tane Suriyeli öğrencisi olduğunu; Türkçe bilmedikleri için iletişim sorunu yaşadığını, Suriyeli velilerle iletişim kurmanın çok zor olduğunu belirtti ve bazı Türk velilerinin, çocuklarının Suriyeli öğrencilerle okumasını istemediğini ekledi.

Ö9, 1.sınıf okuttuğunu, sınıfında 7 tane Suriyeli öğrenci olduğunu; bu öğrencilerin birbirlerine zarar verme, vurma, izinsiz arkadaşının eşyalarını alma gibi sorunlar çıkardığını ve birçok davranışları olduğunu ifade etmiştir.

Ö10, 4.sınıf okuttuğunu ve sınıfında 5 tane Suriyeli öğrenci olduğunu; sınıfında yaşanan akran zorbalığının çok büyük problemlere yol açtığını ve şiddet eğilimlerinin güçlü olmasının sınıfın geri kalanını yeni bir davranış şekillendirmeye ittiğini belirtti.

Ö11, 4.sınıf okuttuğunu ve sınıfında 1 tane Suriyeli öğrenci olduğunu; Suriyeli öğrencilerin yapısal olarak Türk öğrencilere kıyasla daha sert, güçlü ve dayanıklı olduğunu ve kimi zaman karşılıklı akran zorbalığı gözlemlediğini belirtti.

Ö12, “Öğrenciye yeni, temiz kıyafetler verildi. Beslenme saatinde ellerin sabunlanması, masaya bez örtünün serilmesi sağlandı. Her hafta tırnak kontrolü yapıldı. Diğer öğrencilerin beslenmelerinde yer alan yiyeceklerin Suriyeli öğrenci ile paylaşması sağlandı. Günlük beslenme kontrolü yapıldı. Okul ve sınıf kuralları, diğer öğrenciler tarafından uygulanarak örnek olundu.”

Ö4, “Onları sorun olarak görmemek gerekiyor. Kaynaştırmak için karışık oturtuyorum. Oyunları anlamazlarsa dahi katıyorum. Türkçe konuşuyorum. Beden diliyle anlaşmaya çalışıyoruz. Kendi dillerinde ne denildiğini soruyorum. Arapça iki kelime söylersem mutlu oluyorlar. Güven duydukları ortam yaratıyorum.”

Ö5, “Burada ifade etmemi gerektirecek büyük sorunlar yaşamadım. Sonuçta onlar da çocuk ve diliniz "sevgi" olduğu sürece ek sorun yaşamıyor. Çocuklarım benim için Suriyeli değil, birer çocuk.”

Ö10, “Bu mesele bana kalırsa "kara düzen" bir şekilde ele alınıyor. Sayıları hiç de kaynaştırma eğitimine uygun olmayan çocukları normal eğitim veren okullarımıza gönderdiler ve "başımızın çaresine bakın" dediler. Oysaki bunun bir planlama programlama çerçevesinde yapılması gerekiyordu. Bence en büyük problem bu.”

Ö13, “Suriyeli öğrencilerin hiçbir ön hazırlık, psikolojik destek, okula hazırlığa tabi tutmadan okuldaki öğrencilerin arasına katılması çok problem oluyor. Hiç okula gitmemiş çocuğun okuma yazma eğitimi bile 4Y3adan sırf yaşı büyük diye 3.ve 4. sınıfa gönderilmesi, yaşça büyük çocukların diğer çocuklara zorbalık yapmasına sebep oluyor.”

Ö14, Sağlık problemleri veya zihinsel problemler nedeniyle öğrenmede sıkıntı yaşayan öğrencilerin durumlarının tespiti ve çözüm sürecinin oldukça zor olduğunu dile getirmiştir.

Ö11, “Olaylara tek bir taraftan bakılmamalı. Suriyeli tercümana söylenen sorunun sadece Suriyeli çocuklardan kaynaklandığı yönündeydi. Bu oldukça yanlış. Çünkü doğrudan Türk öğrencilerden de onlara yönelik zorbalık olduğunu nöbetimde çok kez gözlemledim. Her iki gruba da gerekli uyarılar yapıldı ayırım yapılmamalı; ama Suriyelilere karşı daha hoşgörülü davranılmalıdır.” demıştır.

Ö15, ailelerde çocuklara karşı bir vurdumduymazlık söz konusu olduğunu, çocuklarını çok önemsemediklerini ve birey saymadıklarını belirtmiş ve ailelerin çok ilgili ve sorumluluk sahibi olmadıklarını eklemiştir.

Ö16, “Suriyeli öğrencilerle ilgili yapılan entegrasyon çalışmalarında görev alan öğretmenlere projelerden ekstra ücret ödenmesi gerektiğini, öğretmenlerin emeğinin karşılığını alması yararlı olabilir. “ demiştir.

3) Suriyeli öğrencilerinin görüşlerine göre, kendileri eğitim öğretim sürecinde ne tür sorunlar yaşamaktadırlar?

Araştırmada gönüllülük esas alınmış ve dört okuldan 18 Suriye’li öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Öğrencilerin eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Suriyeli Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar

Suriyeli Öğrencilerin Yaşadıkları Sorunlar		Katılımcı
Öğretmenleriyle İlgili Yaşanan	1. Öğretmenlerinin kendilerine bağırması	S-2, S-3, S-4, S-5, S-6, S-7, S-8, S-9, S-10, S-11, S-12, S-13, S-14, S-15, S-16, S-17, S-18
	2. Suriyeli arkadaşlarıyla kavga ediyor olmaları	S-2, S-3, S-4, S-5, S-6, S-7, S-8, S-9, S-10, S-11, S-12, S-13, S-14, S-15, S-16, S-17, S-18
	3. Dil Bilmemeleri	S-2, S-3, S-4, S-5, S-6
	4. Öğretmenlerinin söylediklerini anlayamama	S-2, S-3, S-4, S-5, S-6, S-7, S-8, S-9, S-10, S-11, S-12, S-13, S-14, S-15, S-16
	5. Okulda arkadaşlarının olmaması	S-1, S-8, S-9, S-10, S-11, S-12,
Türk Öğrencilerle İlgili Yaşanan	1. Türk Öğrencilerle anlaşamama	S-2, S-3, S-4, S-5, S-6, S-7, S-8, S-9, S-10, S-11, S-12, S-13, S-14
	2. Türk Öğrencilerin onları sevmemesi ve oynamaması	S-1, S-12, S-13, S-14, S-15, S-16, S-17, S-18

Tablo 3’te öğrencilerin görüşlerine bakıldığında, öğrencilerin öğretmenleriyle yaşadıkları sorunlar “öğretmenlerin kendilerine bağırması”, “öğrencilerin arkadaşlarıyla kavga etmesi”, “dil bilmemeleri”, öğretmenlerin söylediklerini anlamama”, “okulda arkadaşlarının olmaması olarak sıralanmaktadır. Öğrencilerin Türk öğrencilerle yaşadıkları sorunlar “Türk öğrencilerle anlaşamama” ve “Türk öğrencilerin onları sevmemesi ve onlarla oynamaması” olarak sıralanmaktadır. Bu konuyla ilgili bazı öğrenci görüşleri şu şekildedir:

Ö1, “Okula kendim istediğim için geliyorum. Öğretmenimi seviyorum.”

Ö2, “Okula isteyerek geliyorum ama öğretmenim bana bağırınca üzülüyorum.”

Ö3, “Okula isteyerek geliyorum, hiç Türkçe bilmiyorum. Öğretmenin söylediklerini anlamadığım için derste canım sıkılıyor.”

Ö7, Türkçeyi çok az biliyorum. Öğretmenim yazım güzel olmadığı için bana kızıyor.”

Ö8, Derste öğretmenin anlattıklarını anlamadığım için canım sıkılıyor yanımdaki arkadaşım ile konuşuyorum. Öğretmen de bana bağırıyor.

Ö10, okulda hiç Türk arkadaşım yok. Benimle oynamak istemiyorlar. Bu duruma çok üzülüyorum.

Ö12, Türk öğrenciler benimle neden arkadaş olmuyorlar anlamıyorum.

Ö17, Türkçeyi çok az biliyorum Türk öğrencilerle arkadaş olmak istiyorum ama onlara bunu anlatamıyorum.

4) Okul yöneticileri ile öğretmenlerin bu konuda yapmış olduğu öneriler nelerdir?

Suriyeli öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine entegrasyon sürecine hazırlıksız yakalanan yönetici ve sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları sorunların çözümüne dair kendi çabalarıyla gerçekleştirdikleri çözümlerin yanı sıra daha etkili olabilecek çözüm önerilerinde de bulunmuşlardır. Bu öneriler Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Yönetici ve öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle ilgili yaşanan sıkıntıların çözümüne yönelik önerileri

Öneriler	Yönetici Katılımcılar	Öğretmen Katılımcılar
Öğretim programlarının çok kültürlü eğitime göre düzenlenmesi	Y3, Y5	Ö1, Ö3, Ö4
Suriyeli öğrencilerin asimile olmayacakları bir sistem geliştirilmesi	Y1, Y4	Ö2, Ö5, Ö6
Suriyeli öğrencilerin sınıf dağıtımlarından sadece yaş kriterine odaklanılmamalı	Y1, Y3, Y5	Ö7, Ö10, Ö13, Ö16
Suriyeli öğrencilere normal derslerin dışında zorunlu Türkçe dil dersi verilmesi	Y1, Y2, Y3, Y4, Y5	Ö1, Ö2, Ö3, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13
Suriyeli ve Türk öğrencilerin kaynaştırılması için sosyal faaliyetler planlanmalı	Y2, Y4	Ö7, Ö8, Ö15
Suriyeli velilere yönelik zorunlu Türkçe dil kursları açılması	Y1, Y2, Y3, Y4, Y5	Ö1, Ö2, Ö3, Ö9, Ö10, Ö11, Ö13, Ö16
Ev ziyaretleri yapılarak okul aile işbirliği sağlanması	Y4, Y5	Ö3, Ö5
Suriyeli velilere ve öğrencilere savaş ve göçün olumsuz etkilerini atlatabilmeleri için ücretsiz psikolojik destek sağlanmalıdır.	Y1, Y2, Y3, Y4, Y5	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö14, Ö15, Ö16
Öğretmenlerin maaşlarında iyileştirme yapılarak motivasyonlarının artırılması	Y1, Y2, Y3, Y4, Y5	Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö15

Tablo 4’te yönetici ve öğretmenlerin Suriye’li çocukların eğitim sorunlarının çözümüne yönelik önerileri programlara yönelik, asimilasyon, Türkçe dil dersi, sosyal faaliyetler, zorunlu Türkçe dil kursları açılması, okul-aile işbirliği sağlama, psikolojik destek, öğretmenlerin maaşlarının iyileştirilmesi olarak sıralanmaktadır. Bu konuyla ilgili bazı yönetici ve öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Y1, “Eğitim öğretim materyali sağlanarak öğretmenlerin eli güçlendirilmeli, sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan öğretmenlerin maaşlarında iyileştirmeye gidilerek motivasyonları artırılmalıdır. Ayrıca Suriyeli öğrenci ve velilerine savaş ve göçün olumsuz etkilerinden kurtulmaları için ücretsiz psikolojik destek sağlanmalıdır.”

Y3, “Öğretim programlarının çok kültürlü eğitime göre yeniden düzenlenmesi, Suriyeli öğrencilerin kendi dillerinin unutulmalarının engellenmesi amacıyla öğretim programları yapılandırılmalıdır.”

Y5, “Suriyeli velilere ve öğrencilere Türkçe dil kursu zorunlu olarak verilmelidir. Türkçe’yi bir an önce öğrenmeleri eğitim öğretim sürecinde yaşanan birçok sıkıntıyı ortadan kaldıracaktır.”

Ö1, “Bu süreçte en büyük problemi dil bilmeme oluşturmaktadır. Bu nedenle Suriyeli öğrencilere hafta sonları ve tatiller de dahil olmak üzere kesintisiz ve zorunlu Türkçe dil eğitimi verilmelidir.”

Ö2, “Suriyeli öğrencilerle birlikte velilere de zorunlu Türkçe dil eğitimi verilmelidir. Ayrıca Suriyeli öğrencilerin şiddet içerikli davranışlarının temelini savaş ve göç süreçlerine maruz kalmaktan kaynaklandığı düşünülürse; okullardaki Suriyeli öğrenci sayısına bakılmaksızın pedagoglar görevlendirilmeli ve Suriyeli öğrencilere düzenli bir plan çerçevesinde psikolojik destek sağlanmalıdır.”

Ö5, “Okul aile işbirliğinin eğitimde önemi büyüktür. Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecine entegrasyonunda da velinin eğitimin içine katılması için çalışmalar yapılmalıdır. Ev ziyaretleri yapılarak Suriyeli öğrencilerin durumları net anlaşılabilir şekilde çözüm odaklı çalışmalar yapılmalıdır.”

Ö7, “Türk öğrenciler ve Suriyeli öğrenciler arasında birçok farklı sorun yaşanmaktadır. İstenmeyen davranışları ortadan kaldırıp öğrencilerin kaynaşmasını sağlamak amacıyla sosyal faaliyetler gerçekleştirilmelidir.”

Ö10, “Suriyeli öğrenciler okula kayıtları sırasında sınıflara yerleştirilirken sadece yaşları baz alınmaktadır. Öğrencilerin sadece yaşlarına değil Türkçe bilme düzeylerine ve başka kriterlere de odaklanılmalıdır.”

5. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Okul yöneticilerinin Suriye’li öğrencilerle karşılaştıkları sorunlar ile ilgili üç alt tema oluşturulmuştur. Bunlar öğrencilerle, velilerle ve öğretmenlerle yaşanan sorunlardır. Öğrencilerle ilgili yaşanan sorunlar, öğrenci devamsızlığı, diğer öğrencilerle iletişim kuramama, temizlik alışkanlıkları, beslenme yetersizlikleri, şiddete yönelik davranışlar, uyum sorunları ile psikolojik durum olarak sıralanmaktadır. Velilerle yaşanan sorunlar, Türk velilerden gelen şikâyetler ile Suriyeli velilerle iletişim kurmada güçlüklerdir. Öğretmenlerle ilgili yaşanan sorunlar ise iş yükünün fazla olması, Suriyeli öğrencilerin sınıfın akademik düzeyini olumsuz etkilemesi, dil sorunları ile müfredatın yetişmemesi olarak sıralanmaktadır.

Suriye’den gelen öğrenciler farklı bir kültürel çevreden gelmekte olup, bunların aile yapısı ve ailelerin okul ile olan ilişkileri farklılık göstermektedir. Farklı bir çevreden gelen bu çocukların uyum sorunu yaşamaları doğaldır (Aktaş, 2011; Aslan ve Aybek, 2018; Kanatlı Öztürk, 2018). Okul yöneticileri öğrencilerin yaşadığı diğer sorunları öğretmen, dil, müfredat ve öğretim materyalleri sorunu olarak sıralamaktadırlar. Emin (2016) ile Gencer’in (2017) araştırmalarında, Suriyeli öğrencilerin öğretmenlerle iletişim kurmada güçlük çektikleri ve dil sorunu yaşadıkları, müfredatın bu öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap vermediği ve öğretim materyallerinin yetersizliği dile getirilmiştir. Bu çalışmalar araştırma bulgularını desteklemektedir. Benzer bir çalışma Levent ve Çayak (2017) tarafından yapılmış olup, okul yöneticileri Suriyeli öğrencilerin önemli sorunlarını iletişim engelleri, uyum sıkıntısı, tanıtmaya ve denkleğin olmayışı olarak sıralamışlardır. Araştırmanın bulguları kısmen bu çalışmanın bulgularıyla tutarlık göstermektedir.

Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle sınıf ortamında yaşadıkları sorunlarla ilgili iki alt tema oluşmuştur. Bunlar öğrencilerle ve velilerle yaşanan sorunlardır. Öğrencilerle ilgili sorunların başında şiddet gelmekte, bunu uyum ve dil sorunu izlemektedir. Öğrencilerle iletişim kuramama, akran zorbalığı, disiplin sorunu ve okul kültürüne adapte olamama gibi sorunlara rastlanmaktadır. Velilerle ilgili yaşanan sorunlar ise, Türk velilerden gelen yoğun şikâyetler ve Suriyeli velilerle iletişim kurmada yaşanan güçlükler olarak sıralanmaktadır.

Öğretmenler, Suriyeli öğrencilerle sürekli olarak etkileşim içinde bulunan kişilerdir. Öğretmenler bilgilerini başkalarıyla paylaşmak zorundadırlar. Bu ancak ortak bir dilin kullanılmasıyla mümkündür. Suriyeli öğrencilerin kendilerini ifade edememeleri onları şiddete yöneltmektedir. Şiddet kendisini farklı şekillerde gösterir. Okulda bunların başında akran zorbalığı gelmektedir. Disiplinin de bozulmasına yardım eden buna benzer şiddet olayları okulun genel işleyişini de olumsuz etkiler. Bütün bunların temelinde uyum sorunları yatmaktadır. Gencer’in (2017) araştırmasında, eski ve yeni yaşam koşulları arasındaki farklılıkların çocukların iç dünyalarında hasara yol açtığı, bu zorlukların beraberinde dil ve kültür farklılığını da beraberinde getirdiğini dile getirmektedir. Literatürde dil sorunlarının Suriyeli öğrencilerle ilgili problemlerin başında geldiğini dile getiren çeşitli araştırmalar yer almaktadır (Özer, Komsuoğlu ve Ateşok, 2016; Aydın ve Kaya, 2017; Ceyhan ve Kocabaş, 2011). Öğretmenlerin Suriyeli öğrencilerle yaşadığı sorunlardan bir diğeri ise, öğrencilerin şiddete yönelmesidir. Savaş ve gücün yarattığı travmanın erkek çocuklarda agresif davranışlara, kız çocuklarında ise içe kapanmalara neden olacağı belirtilmektedir (Kılıç ve Özkor, 2019). Bu agresif davranışların ileri düzeyi, akran zorbalığı olarak kendini göstermektedir. Öğretmenlerin Suriyeli velilerle iletişim kurmada güçlük çektiklerine yönelik olarak, Taştan ve Çelik’in (2017) araştırmasında, velilerle ilgili iletişim sorunu ve ebeveyn desteği eksikliğine dikkat çekilmektedir. Aynı çalışmada okul müdürleri Suriyeli öğrencileri okula kaydetme konusunda isteksizliklerinin altında yatan önemli nedenler arasında, öğrencilerin ve velilerin sınıfta Suriyeli öğrencileri istememesi olarak belirtilmektedir.

Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar iki alt tema oluşturmaktadır. Bunlar öğretmenlerle ve Türk öğrencilerle ilgili yaşanan sorunlardır. Öğretmenlerle ilgili yaşanan sorunlar: öğretmenlerin kendilerine sert davranması, öğretmenleri anlayamama, arkadaş bulma zorluğu, arkadaşlarıyla kavga etme ve dil sorunlarıdır. Öğrencilerle ilgili yaşanan sorunlar ise Türk öğrencilerle anlaşamama ve Türk öğrencilerin kendileriyle oynamaması olarak sıralanmaktadır. Suriye’den göçle Türkiye’ye gelen öğrencilerin bu sorunlarının temelinde uyum sorunları yattığı

söylenbilir. Buna ilaveten dil sorunu eklenebilir. Sınıf içinde öğretmenin söylediklerini anlamayan Suriyeli çocuklar farklı davranışlara yönelebilirler. Başka bir anlatımla, istenmeyen davranışlar sergileyebilirler. Bu durumda öğretmenlerin disiplini sağlamak için Suriyeli öğrencilere sert davranması doğru bir davranış değildir. Ancak Sürekli arkadaşlarıyla kavga eden ve öğretmeni dinlemeyen öğrencilere karşı böyle bir tutum içinde olması, öğretmenlerin de sabırlarının tükendiğini göstermektedir. Tunga, Engin ve Çağiltay’ın (2020) araştırmalarında, Suriyeli çocukların eğitiminde görevli öğretmenlerin yeterli tecrübe ve birikime sahip olmadıkları dile getirilmiştir. Aykut’un (2019) araştırmasında, dil engeli aşıldığında, çocukların sınıf içinde derse katılacakları, uygunsuz hareketlerin azalacağı, arkadaş ve öğretmenleriyle daha rahat iletişim kuracakları belirtilmektedir. Gencer (2017) araştırmasında, akran ilişkilerinde dışlanma, ayrımcılık ve şiddet gibi olumsuz duyguların Suriyeli çocukları eğitimden uzaklaştıracağına dikkat çekilmektedir.

Suriyeli öğrenciler Türk öğrencilerle anlaşamadıklarını ve Türk öğrencilerin kendileriyle oynamadığından yakımdadırlar. Bu tür sorunların temelinde çok kültürlülük ve uyum sorunları yatmaktadır. Kızıl ve Dönmez (2017) ile Kardeş ve Akman (2018) çalışmalarında, Suriyeli çocuklarda uyum sorunlarına dikkat çekmektedirler. Suriyeli çocuklarla Türk öğrenciler arasındaki anlaşmazlıklar farklı nedenlere bağlanabilir. Örneğin, üniversite eğitiminde Türklere verilmeyen haklar Suriyelilere verilmiştir. Bu durum Türk öğrencilere haksızlık yapılması biçiminde algınabilir (Seydi, 2014). Normal koşullarda bir soruna neden olmayan farklılıkların olağanüstü koşullarda ve özellikle entegrasyonda problemlere dönüşebileceği gözden uzak tutulmamalıdır (Taştan ve Çelik, 2017).

Suriyeli çocukların eğitimde yaşadıkları sorunların çözümüne yönelik önerileride, programların çok kültürlü yapıya göre düzenlenmesi dile getirilmiştir. Benzer bulgulara işaret eden araştırmalar bulunmaktadır (Taştan ve Çelik, 2017). Suriyeli öğrencilerin asimilasyon olmayacağı bir sistem geliştirilmesi fikri bir başka öneri olarak sunulmuştur. Tanrıkulu’nun (2019) çalışmasında, bazı Suriyeli ailelerin çocuklarının kendi kültürlerini unutacağı endişesi taşıdığı dile getirilmektedir. Bu çocuklara Türkçe dil dersi verilmesi bir başka öneri olarak sıralanmıştır. Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretilmesine yönelik çalışmalar yürütülmesine rağmen bunun yeterli olmadığı dile getirilmektedir (MEB, 2017). Türkçe bilmeme taştan ve Çelik’e (2017) göre, halen Suriyeli çocuklar için bir engel olarak görülmektedir. Dil engelini aşılmasında önemli bir engelin Türkçe öğretiminde kullanılan materyallerin yetersizliği olduğunu belirten araştırmalar bu görüşü doğrulamaktadır (Beyhan ve Epçaçan, 2018; Biçer ve Kılıç, 2017; Doğan ve Ateş, 2018). Okul yöneticileri ve öğretmenler okul ile aile işbirliğine dikkat çekmişlerdir. Taştan ve Çelik’in (2017) araştırmasında, Suriyeli öğrencilerin eğitime entegre olmalarında ebeveyn desteği eksikliğine dikkat çekilmektedirler. Öğrencilere psikolojik destek verilmesi başka bir öneri olarak sunulmaktadır. Suriyeli çocukların yaşadığı travmatik durumlardan en az hasarla çıkmaları için onlara destek verilmesi gerektiği bazı araştırmalarda dile getirilmiştir (Tanrıkulu, 2019; Gencer, 2017; Levent ve Çayak, 2017). Öğretmen ve yöneticilerin desteklenmesine yönelik önerisi, yapılan bir çalışmada katılımcıların üzerinde uzlaştığı konular arasında ilk sırada yer almaktadır (Tüzün, 2017).

Suriyeli öğrencilerin eğitim sürecinde karşılaştıkları sorunlara yönelik bu araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır: Okul yöneticilerinin karşılaştıkları sorunlar devamsızlık, iletişim, temizlik ve beslenme, şiddete yönelik davranışlar, uyum sorunları ve psikolojik destek olarak sıralanabilir. Öğretmenler de benzer sorunlara dikkat çekmektedirler. Bunlar iletişim kuramama, öğrencilerin şiddete yönelmesi, uyum sorunları ve devamsızlık olarak belirtilmektedir. Ayrıca Türk ailelerden şikayetler geldiği ve Suriyeli velilerle iletişim kurmada güçlüklerle karşılaştıkları belirtilmiştir. Öğrenciler öğretmenlerin kendilerine kötü davrandıklarından bahsederken, öğretmenleri anlamadıklarını, okulda arkadaş sıkıntısı çektiklerini ve zaman içinde kavgalardan yakınmışlardır. Okul yöneticileri ve öğretmenler konuyla ilgili bazı önerilerde bulunmuşlardır.

Bu sonuçlara dayalı olarak şu önerilerde bulunulabilir: Suriyeli çocuklara Türkçe eğitimi verilmesi, öğretmenlerin hizmetiçi eğitim almaları, uyum sorunu yaşayan öğrencilere rehberlik

hizmeti verilmesi, Türk ve Suriyeli öğrencilerin kaynaşmaları için sosyal etkinliklerin düzenlenmesi, ev ziyaretleri yapılarak okul-aile işbirliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması, öğretmenlerin motivasyonlarını artırmaya yönelik önlemler alınması, Suriyeli öğrencilerin sorunlarının ortaya çıkarılmasına yönelik daha kapsamlı ve farklı bölgelerde araştırmalar yapılması ve konuyla ilgili olarak kamuoyunun aydınlatılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Adıgüzel, Y. (2016). *Göç Sosyolojisi*. Ankara: Nobel yayıncılık.
- AFAD (2014). *Türkiye’deki Suriyeli kadınlar*. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı, Ankara.
- Akbaşlı, S. ve Diş, O. (2019). Öğretmen görüşleri doğrultusunda lider okul yöneticilerinin yeterlikleri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 2(2), 86-102.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. *The Journal of International Social Research*, 5(20), 292-313.
- Aktaş, G. (2011). *Farklı sosyo-ekonomik ve kültürel özelliklere sahip ailelerde kızçocuklarına ilişkin aile içi kültürel tanımlamalar*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Alakuş, E. ve Uzan, Y. (2020). İnsan ticaretine konu olma potansiyeli bakımından Türkiye’nin Afgan düzensiz göçmen gerçeği, *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1, 92 – 117.
- Aslan, S ve Aybek, B. (2018). İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin çok kültürlü eğitime dayalı olarak uygulanan etkinlikler ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 11 (1), 58-82. Doi:<http://dx.doi.org/10.30831/akuveg.358001>
- Aydın, H. & Kaya, Y. (2017). The educational needs of and barriers faced by Syrian refugee students in Turkey: a qualitative case study, *Intercultural Education*, 28(5), 456-473. DOI:10.1080/14675986.2017.1336373.
- Aykırı, K. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin sınıflarındaki Suriyeli öğrencilerin eğitim durumlarına ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Primary Education*, 2, 44–56.
- Aykut, S. (2019). *Türkiye’deki suriyeli çocukların eğitim sorunları: farklılıklara saygı eğitimi odağında okul sosyal hizmeti önerisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Beyhan, D.,& Epçaçan, C. (2018). Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu projesi kapsamında geçici eğitim merkezlerinde görev yapan dil öğreticilerinin dil öğretirken karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 13(19), 285–306
- Biçer, N., ve Kılıç, B. S. (2017). Suriyeli öğrencilere Türkçe öğretmek için kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(4), 649–663.
- Ceyhan, M. A. ve Koçbaş, D. (2011). *Göç ve çok dillilik bağlamında okullarda okuryazarlık edimimi. LAS projesi Türkiye raporu*, Göç Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, İstanbul.
- Coşkun, İ., Ökten, C. e., Dama, N., Barkçin, M., Zahed, S., Fouda, M., Toklucu, D., Özsarp, H. (2017). *Engelleri aşmak Türkiye’de Suriyeli çocukları okullandırmak*. SETA: siyaset, ekonomi ve toplum araştırmaları vakfı, Ankara.
- Creswell, J. W. (2013). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches*. Sage publications.
- Creswell, J. W., Hanson, W. E., Clark Plano, V. L., & Morales, A. (2007). Qualitative research designs: Selection and implementation. *The Counseling Psychologist*, 35(2), 236-264.
- ÇOÇA (2015). *Suriyeli mülteci çocukların Türkiye devlet okullarındaki durumu politika ve uygulama önerileri*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Araştırmaları Merkezi, İstanbul.
- Doğan, B., ve Ateş, A. (2018). MEB’ e bağlı okullarda öğrenim gören Suriyeli öğrencilere yönelik verilen Türkçe dersinin öğretmenler tarafından değerlendirilmesi. *Çocuk Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi*, 1, 105–124.

- Emin, M., G (2016). *Türkiye’deki suriyeli çocukların eğitimi temel eğitim politikaları*, SETA: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı, Ankara.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*,1(1), 26-42.
- Erdoğan, M. M. (2014). *Türkiye’deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum araştırması*. Hacettepe Üniversitesi, Ankara: Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- Erdönmez, A.ve Gökmen, D. (2016), *Ülkemizde bulunan mültecilere yönelik eğitim hizmetleri süreci danışmanlık raporu*, Millî Eğitim Bakanlığı İç Denetim Birimi Başkanlığı Yayınlanmamış Raporu.
- ERG (2017).Mülteci çocukların eğitimi için geliştirilecek politika hak temelli olmalı, <https://www.egitimreformugirisimi.org/multeci-cocukların-egitimi-icin-gelistirilecek-politika-hak-temelli-olmalı/> Erişim Tarihi: 10.03.2021
- Ergen, H. ve Şahin, E. (2019). Sınıf öğretmenlerinin suriyeli öğrencilerin eğitimi ile ilgili yaşadıkları problemler. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(44), 377-405.
- Gencer, T. E. (2017). Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: suriyeli çocukların eğitimgereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10 (54), 838-851.
- Güven, S. ve İşleyen, H. (2018). Sınıf yönetiminde iletişim, iletişim engelleri ve suriyeli öğrenciler. *Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)* 5 (2), 1293-130.
- Holloway, I., and Wheeler, S. (1996). *Qualitative research for nurses*. Oxford: Blackwell Science Ltd
- Kanatlı Öztürk, F. (2018).*Çokkültürlü eğitim çerçevesinde hazırlanan etkinliklerlefarklılıklara saygı değeri ve araştırma becerisi geliştirmeye yönelik bireylem araştırması*. Adana: Çukurova Üniversitesi.
- Karaağaç, F., C. ve Güvenç,H. (2019). Resmi ilkokullara devam eden Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitim sorunları. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 530-568.
- Kardeş, S. ve Akman, B. (2018). Suriyeli mültecilerin eğitimine yönelik öğretmen görüşleri, *Elementary Education Online*, 17(3), .1224-1237. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr> doi 10.17051/ilkonline.2018.466333.
- Kılıç, G. ve Özkor, D. (2019). *Suriyeli çocukların eğitimi araştırma raporu, Durum tespiti ve çözüm önerileri*, Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, İstanbul.
- Kızıl, Ö. ve Dönmez, C. (2017). Türkiye’deki suriyeli sığınmacılara sağlanan eğitim hizmetleri ve sosyal bilgiler eğitimi bağlamında bazı sorunların değerlendirilmesi, *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, Issue: 4, 207-239.
- Levent, F. ve Çayak, S. (2017). Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri, *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14-1 (27).21-46.
- MEB. (2014). Yabancılar yönelik eğitim öğretim genelgesi. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yabyonegiogr_1/yabyonegiogr_1.html Erişim Tarihi: 10.3.221
- MEB (2017). Yabancı uyruklu öğrenciler. http://reyhanli.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_08/28132658_19072017-10969431_5ve9siniff_kayit.pdf Erişim Tarihi: 10.3.2021
- Merriam, S. B., and Tisdell, E. J. (2015). *Qualitative research: A guide to design and implementation*.Editorial Contact Information.Executive Editor Samara Kuehne John Wiley & Sons, Inc. 111 River Street, 8-01. Hoboken, NJ 07030. USA.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. Turan, S.). Ankara: Nobel Yayıncılık (Özgün çalışma, 2009).
- Neccar, M., Ş., M. (2016). Suriye’den Türkiye’ye göç: nedenler, sonuçlar ve umutlar. *İlahiyat Akademi Dergisi*. 4, 185-198.
- Özdemir , M. (2010). Nitel veri analizi: sosyal bilimlerde yöntembilim sorunsalı üzerine bir çalışma. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1), 323-343.
- Özer, Y. Y., Komsuoğlu, A. ve Ateşok, Z. Ö., (2016). Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitimi: sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar dergisi*, 4(37), 76-110.

- Seydi, A., R. (2014). Türkiye’nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar, *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 31,267-305.
- Şahin, C. (2001). Yurt dışı göçün bireyin psikolojik sağlığı üzerindeki etkisine ilişkin kuramsal bir inceleme. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 57-67.
- Şimşek, D. (2019). Suriyeli mültecilerin Avrupa’ya yayılımı: analitik ve karşılaştırmalı bir değerlendirme. *Adam Akademi*, 9(2), 491-516.
- Tanrıkulu, F. (2017). Türkiye’de yaşayan Suriyeli Çocukların eğitim sorunu ve çözüm önerileri, *Liberal Düşünce Dergisi*, 22 (86) 127-144.
- Taştan, C. ve Çelik, Z. (2017). *Türkiye’de Suriyelilerin eğitimi: güçlükler ve öneriler*. Ankara: Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi.
- TDK (2021). Savaş, Erişim: <https://sozluk.gov.tr/>
- Tunga, Y., Engin, G. ve Çağltay, K. (2020). Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitiminde karşılaşılan sorunlar üzerine bir alanyazın taraması, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1)317-333DOI: 10.17679/inuefd.535845.
- Türk, G. D. (2016). Türkiye’de Suriyeli mültecilere yönelik sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin bir değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 25, 145-157.
- Tüzün, I. (2017). Türkiye’de mülteçiler için eğitim hakkını ve karşılıklı uyumu destekleyen yaklaşımlar, politikalar ve uygulamalar, *European Liberal Forum*, Friedrich Naumann Vakfı, Almanya.
- Uzun, A. (2015). Günümüz Sosyal Ve Ekonomik Problemi Olan Suriyelilerin Ekonomik ve Mülteci Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 1, 107-120.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S.; İslamoğlu, E. ve İyem, C. (2017). Suriyeli sığınmacıların toplumsal kabul ve uyum sürecine ilişkin bir araştırma. *Bilgi*, 35, 107-126.
- Yüksel, U., Bulut, M. N. ve Mor, Z. (2014). *Türkiye’de bulunan Suriyeli mülteciler: infografik rapor*. Ankara: Uluslararası Orta Doğu Barış Araştırmaları Merkezi.

Extended English Summary

War is one of the most important reasons that force people to migrate. Meanwhile, people die, get injured, houses collapse, nature is polluted. As a result of these, the region forces people to migrate. People living in Syria had to migrate to our country for such reasons. Undoubtedly, children are in the first place among those most affected by the war. In its report based on the data of the Ministry, ERG announced that 833.000 of Syrians in our country are in school age and 496.000 of these children are enrolled in schools (ERG, 2017). According to these data, it is estimated that more than 300,000 children cannot benefit from the right to education. It is stated that there are different problems with children who have access to education. Access to education and participation problem, teacher problem, language problem, lack of coordination, curriculum and teaching materials, physical infrastructure problems, poverty and child labor problem, social acceptance and adaptation problem (Emin, 2016; Gencer, 2017).

In this study, according to the views of school administrators, teachers and Syrian students, Turkey's state problems faced by the Syrian students who are studying in the school are discussed to propose a solution of this problem. For this purpose, answers to the following questions were sought:

- 1) According to the school administrators' views, what are the problems Syrian primary school students experience in the education and training process?
- 2) According to teachers' views, what are the difficulties Syrian students face in the classroom environment?
- 3) According to the views of Syrian students, what kind of problems do they experience in the education and training process?
- 4) What are the suggestions made by the relevant people on this issue?

In this study, case study design, a qualitative research method, was preferred. The study group of the research consists of 5 school administrators, 46 classroom teachers and 18 Syrian students from different public schools in Ankara Altındağ district in the 2017-2018 academic year. Semi-structured interview form was used as a data collection tool in the study. Studies on the validity and reliability of the tool have been carried out. Approximately 30 minutes of interviews were made with each interviewer on a voluntary basis in the collection of the data. Interpreters were used when taking the views of Syrian students who do not speak Turkish. Content analysis was used to analyze the collected data. Each interviewer is coded. The themes, sub-themes and codes obtained from the interviews are summarized in tables. Comments are made under each table.

According to the findings of the study, school administrators summarized these problems under three sub-themes. These are problems with students, parents and teachers. Problems with students are listed as student absenteeism, inability to communicate with other students, hygiene habits, nutritional deficiencies, violent behaviors, adaptation problems, and psychological status. Problems with parents are complaints from Turkish parents, and difficulties in communicating with Syrian parents. The questions about teachers are listed as excessive workload, adverse effect of Syrian students on the academic level of the classroom, language problems and inability to catch up with the curriculum. Two sub-themes have been formed regarding the problems teachers experience with Syrian students in the classroom environment. These are problems with students and parents. Violence is the primary problem with students, followed by problems of adaptation and language. Problems such as inability to communicate with students, peer bullying, discipline and not adapting to school culture are encountered. Problems with parents are covered as intense complaints from Turkish parents and difficulties in communicating with Syrian parents. Problems experienced by Syrian students in the education process constitute two sub-themes. These are problems with teachers and Turkish students. Problems with teachers are: teachers being harsh on themselves, not being able to understand teachers, difficulty finding friends, fighting with friends and language problems. Problems with students are listed as not being able to get along with Turkish students and Turkish students not playing with them.

The following results have been reached in this study on the comparative problems of Syrian students in the education process: The problems faced by school administrators can be listed as absenteeism, communication, cleaning and nutrition, violent behaviors, adaptation problems and psychological support. Teachers also draw attention to similar problems. These are stated as inability to communicate, students' tendency to violence, adaptation problems and absenteeism. It was also stated that there were complaints from Turkish families and they were compared with difficulty in communicating with Syrian parents. While the students talked about teachers' mistreatment of them, they complained that they did not understand the teachers, they had a shortage of friends at school and that they had fights over time. Based on these results, the following suggestions can be made: It would be beneficial to provide Turkish education to Syrian children, to receive in-service training for teachers, to provide guidance services to students with adaptation problems, and to enlighten the public on the issue.